

■ Inicjatywy i projekty współpracy przygranicznej w ramach Partnerstwa Odra

Maria Wagińska-Marzec

Pandemia COVID-19 wpłynęła znacząco na wszystkie dziedziny życia, w tym także na realizację przedsięwzięć zaplanowanych w ramach współpracy przygranicznej w regionach nadodrzańskich, co przełożyło się na jej wyraźne spowolnienie bądź przełożenie w czasie. Nie spowodowała jednak jej całkowitego paraliżu czy zaniechania. Widać to wyraźnie na przykładach inicjatyw realizowanych w ramach Partnerstwa Odra w 2021 r.

Sieć kooperacyjna Partnerstwo Odra (*Oder-Partnerschaft*) została utworzona w 2006 r. i obejmuje cztery zachodnie województwa Polski (zachodniopomorskie, lubuskie, wielkopolskie i dolnośląskie) oraz cztery wschodniemieckie kraje związkowe (Meklemburgię-Pomorze Przednie, Brandenburgię, Berlin oraz Saksonię). W działalność sieci włączone są również większe miasta zachodniej Polski: Wrocław, Poznań, Szczecin, Zielona Góra, Gorzów Wlkp. Celem Partnerstwa Odra jest umocnienie i zacieśnienie powiązań politycznych, gospodarczych i infrastrukturalnych między regionami wzdłuż granicy polsko-niemieckiej. Realizacja tego celu następuje poprzez rozwijanie wspólnych inicjatyw i projektów w dziedzinie gospodarki, turystyki, transportu, infrastruktury, nauki i badań oraz kultury. W działania włączone są różne podmioty, instytucje i organizacje (również pozarządowe) po obu stronach Odry i Nisy Łużyckiej.

Zbliżenie relacji na płaszczyźnie politycznej

Dla dalszego rozwoju polsko-niemieckiej współpracy przygranicznej duże znaczenie ma opracowanie i podpisanie (15 czerwca 2021 r.) Strategii Sąsiedztwa Polska-Brandenburgia, obejmującej okres do 2030 r. Ma ona za zadanie przyczynić się zacieśnienia więzi między różnymi dziedzinami życia i polityki

Redakcja:

Karol Janoś

(redaktor naczelny)

Agata Kałabunowska

Piotr Kubiak

Krzysztof Malinowski

Korekta:

Hanna Różanek

Nr 26(481)/2021

17.12.2021

ISSN 2450-5080

Biuletyny dostępne

także dzięki:

NEWSLETTER IZ

FACEBOOK

SCRIBD

LINKEDIN

TWITTER

w regionach przygranicznych. Zakłada się w niej m.in. stworzenie transgranicznej sieci współpracy gospodarczej, która ma pomóc w działaniach na rzecz zróżnicowanego rozwoju w regionie. Strategia obejmuje też sferę innowacji, nauki i badań, zabezpieczenie rynku pracy, wspieranie zrównoważonej polityki energetycznej i klimatycznej oraz zintensyfikowanie wysiłków na rzecz marketingu regionu jako obszaru atrakcyjnego pod względem turystyki. Ważny punkt Strategii stanowi polski portal internetowy, który ma umożliwić nawiązywanie kontaktów między przedsiębiorstwami i podmiotami zainteresowanymi daną działalnością gospodarczą po obu stronach granicy. Strategia przewiduje ponadto zwiększenie liczby wydarzeń sportowych oraz poszerzenie możliwości edukacyjnych w zakresie poznawania języka i kultury polskiej (w tym stworzenie powszechnie dostępnej oferty nauki języka polskiego jako języka obcego). Brandenburgia i zainteresowane podmioty zobowiązują się także do podejmowania kroków na rzecz rozwoju infrastruktury i lepszej mobilności oraz bardziej efektywnej wymiany informacji. Ma to na celu podniesienie stanu bezpieczeństwa, poprawę transgranicznej opieki zdrowotnej i ochrony konsumentów po obu stronach Odry. Istotne znaczenie posiada ponadto kontekst ponadregionalny i europejski, który jest rozpatrywany pod kątem ewentualnych korzyści dla relacji polsko-niemieckich.

W opracowaniu dokumentu duży udział mieli nie tylko politycy, ale też przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego, czołowych związków komunalnych i euroregionów, partnerzy z sąsiednich krajów związkowych i województw, jak również przedstawiciele polskiego rządu. W promocję Strategii Sąsiedztwa zaangażowała się aktywnie minister ds. europejskich Brandenburgii Katrin Lange, która odbyła (latem br.) podróż po regionie, spotykając się z przedstawicielami lokalnych władz, organów państwowych i instytucji po obu stronach granicy (m.in. w Forst, Guben/Gubin, Zielonej Górze, Frankfurcie n. Odrą i Słubicach). Celem tych spotkań było również zapoznanie się z lokalnymi projektami i inicjatywami realizowanymi w ramach współpracy polsko-niemieckiej.

Za ważny sygnał zacieśniania stosunków między obu regionami można uznać otwarcie Biura Regionalnego Województwa Dolnośląskiego w Dreźnie, stolicy partnerskiego regionu Saksonii (15 czerwca 2021 r.), co nastąpiło z okazji 30. rocznicy podpisania polsko-niemieckiego Traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy. Biorący udział w jego otwarciu politycy: Michael Kretschmar (premier Saksonii) i Cezary Przybylski (marszałek województwa dolnośląskiego) podpisali uaktualnioną wersję Wspólnej Deklaracji o Partnerstwie Regionalnym (przyjętą w 1999 r.).

Na podkreślenie zasługuje fakt, że nowo utworzone Biuro mieści się w bezpośrednim sąsiedztwie kancelarii premiera Saksonii. Działalność Biura będzie się skupiała na nawiązywaniu kontaktów w dziedzinie gospodarki, nauki i kultury oraz promowaniu województwa dolnośląskiego w kraju sąsiada poprzez tworzenie atrakcyjnych ofert turystycznych i kulturalnych. Przewidziane jest też zacieśnienie współpracy na szczeblu administracyjnym, zwłaszcza w zakresie inicjowania wspólnych akcji związanych ze zwalczaniem przestępczości w pasie przygranicznym. Planowane jest ponadto realizowanie programów wymiany w obszarze badań naukowych i edukacji oraz wymiany młodzieżowej. Warto wspomnieć, że na podobnej zasadzie funkcjonuje już od 2012 r. Biuro łącznikowe Saksonii we Wrocławiu.

Kontakty między Meklemburgią-Pomorzem Przednim a Szczecinem wyraźnie się ożywiły po otwarciu w Anklam pod koniec 2019 r. polskiego Biura ds. Współpracy Przygranicznej. Wprawdzie pandemia pokrzyżowała mocno pierwotne plany, ale mimo to współpraca w niektórych obszarach wyraźnie się rozwinęła. Zorganizowano m.in. warsztaty na temat branż przyszłości, utworzono trójstronną grupę roboczą ds. kontaktów gospodarczych z udziałem marszałka woj. zachodniopomorskiego; zwołano spotkanie członków rady doradczej w Pasewalku (6 sierpnia br.) poświęcone kwestii zwiększenia obecności (widzialności) transgranicznego wielkomiejskiego regionu Szczecina po drugiej stronie Odry. Rezultatem spotkania było ustalenie konkretnych działań w tym kierunku, m.in. stworzenie platformy informacyjno-medialnej (upowszechniającej tematy związane z regionem), zwiększenie roli członków rady doradczej (jako ambasadorów tego zadania), jak również wprowadzenie specjalnego oznakowania regionu (wzdłuż autostrad, dróg federalnych i krajowych, na tablicach wjazdowych do miast, na dworcach kolejowych).

Współpraca w dziedzinie nauki i badań

Ośrodkiem zajmującym się aktywnie od niemal dwudziestu lat badaniami historycznymi oraz współczesnością stosunków polsko-niemieckich jest Centrum Studiów Niemieckich i Europejskich im. Willy'ego Brandta (WBZ) na Uniwersytecie Wrocławskim. Wśród publikacji dotyczących problematyki pogranicza polsko-niemieckiego, jakie ukazały się w ostatnim czasie, należy wymienić m.in. *Zapomnianą granicę. Polsko-niemieckie poszukiwanie śladów od Górnego Śląska po Bałtyk* (2020), której autorami są Dagmara Jajeśniak-Quast i Uwe Rada. Praca przedstawia wyniki badań dotyczących dawnej granicy polsko-niemieckiej sprzed 100 lat, prowadzonych na Uniwersytecie Europejskim Viadrina we Frankfurcie n. Odrą. Wznowiona została też seria podcastów *Stettinum*, poświęconych miastu Szczecin z jego bogatą i zmienną historią na przestrzeni dziejów; ich autorami są Martin Hanf i Pierre-Frédéric Weber; nagrane zostały ostatnio m.in. „Nachbarn, aber auch Freunde” (czerwiec 2021 r.), „Sommertipps rund um Szczecin” (lipiec 2021 r.). Jedną z najnowszych publikacji poświęconych miastu Wrocław jest praca Joanny Hytrek-Hryciuk *Między prywatnym a publicznym. Życie codzienne we Wrocławiu w latach 1938-1944*, przedstawiająca dzieje miasta w okresie III Rzeszy. Obecnie prowadzone są również prace nad nowym opracowaniem historii Śląska, w której poczesne miejsce będzie zajmował bez wątpienia także Wrocław.

Jeśli chodzi o badania polsko-niemieckie dotyczące regionu Odry czy Wrocławia, to nie ma już „białych plam”, zauważa historyk Krzysztof Ruchniewicz; istnieje natomiast potrzeba pogłębienia niektórych tematów bądź weryfikacji wniosków z zastosowaniem nowych metod czy metodologii. W opinii historyka jest już sporo opracowań dotyczących poszczególnych tematów z zakresu dziejów Śląska, brak natomiast wspólnych zamierzeń i projektów naukowo-badawczych, jak również tworzenia wspólnych syntez.

Należy też wspomnieć o znaczącym przedsięwzięciu naukowo-badawczym, jakie stanowi międzynarodowy projekt, realizowany od kilku lat przez zespół polskich i niemieckich historyków, który ma na celu opracowanie serii podręczników szkolnych

dla klas 5-8, wydawanych (w j. polskim i niemieckim) pod nazwą: „Europa – nasza historia” („Europa – Unsere Geschichte”)¹. Założeniem projektu jest przygotowanie nowoczesnego podręcznika do nauki historii, który pokazuje dzieje Europy z różnych perspektyw. W ubiegłym roku ukazał się tom 5: „Od wybuchu II wojny światowej do czasów współczesnych” przeznaczony dla klasy 8.

Specyficznym przedsięwzięciem polsko-niemieckim, realizowanym zasadniczo w ramach partnerstwa Warszawy i Berlina, jest projekt „Sieć Fotoniki i Optoelektroniki” (PHOENIX). Od 2012 r. Administracja Senacka ds. Gospodarki, Energii i Zakładów Miejskich Berlina (*Berliner Senatsverwaltung für Wirtschaft, Energie und Betriebe*) wspiera partnerstwo obu miast w dziedzinie technologii optycznych poprzez dotowanie innowacyjnych projektów. We współpracę na tym polu zaangażowały się różne branżowe instytucje i firmy niemieckie, które podjęły kooperację z Polskim Towarzystwem Fonicznym i polską siecią Optoklaster z Warszawy. Do współpracy przyłączyły się też regiony Partnerstwa Odry (Dolny Śląsk). W ramach projektu PHOENIX istnieje możliwość składania wspólnych wniosków przez polskie i niemieckie przedsiębiorstwa na realizację innowacyjnych rozwiązań technologicznych w tym zakresie. Po stronie polskiej instytucją zajmującą się ich naborem jest Narodowe Centrum Badań i Rozwoju (NCBiR), po stronie niemieckiej jest nią Bank Inwestycyjny Berlina (*Investitionsbank Berlin*, IBB) oraz Bank Inwestycyjny Kraju Związkowego Brandenburgii (ILB) i Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Energii (MWAE) Brandenburgii.

Interesującym wydarzeniem było spotkanie (hackathon), jakie miało miejsce w połowie lipca 2021 r. w Poznaniu, w którym uczestniczyło pięć polsko-niemieckich zespołów interdyscyplinarnych. Jego założeniem było wywołanie intensywnej wymiany myśli, rozwijanie kreatywnych pomysłów i wypracowanie koncepcji dotyczących sprostania wyzwaniom związanym z pandemią koronawirusa i jej skutkami. Organizatorem hackatonu był Samorząd Województwa Wielkopolskiego wraz z władzami krajowymi Brandenburgii, reprezentowanymi przez Ministerstwo Finansów i Europy (*Ministerium für Finanzen und Europa*) oraz Uniwersytet Ekonomiczny (UE) w Poznaniu, jak również Stowarzyszenie Zamku Trebnitz (*Verein Schloss Trebnitz*).

W centrum uwagi rywalizujących ze sobą zespołów (z udziałem mentorów) znalazły się cztery tematy: 1) przepływ informacji i świadomość społeczna w czasach kryzysu; 2) cyfryzacja; 3) biznes i finanse oraz 4) medycyna. Zwyciężyły dwa projekty: pierwszy, to projekt w dziedzinie digitalizacji „Moje e-wnuki”, którego pomysłodawcami byli studenci UE w Poznaniu. Chodzi w nim o stworzenie w dialogu z młodym pokoleniem inteligentnych rozwiązań dla seniorów, które umożliwią przezwycięzenie ich izolacji cyfrowej, pogłębionej wskutek pandemii.

Drugim zwycięskim pomysłem była propozycja powołania do życia Polsko-Niemieckich Dni Kultury Młodzieży „KulturSwitsch Gniezno 2021”, w formie imprezy cyklicznej. Jej tematem przewodnim ma być rozwój psychiczny i fizyczny młodzieży (polskiej

¹ Seria „Europa – nasza historia” jest wydawana przez Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne S.A. oraz *Eduversum GmbH Verlag und Bildungsagentur*. Do tej pory ukazało się 5 tomów: „Od prehistorii do średniowiecza” – podręcznik dla klasy 5 (2016), „Dzieje nowożytne (do 1815 roku)” – klasa 6 (2017), „Od kongresu wiedeńskiego do I wojny światowej”, cz. I – klasa 7 (2019), „Dwudziestolecie międzywojenne 1919-1939”, cz. II – klasa 7 (2020) oraz „Od wybuchu II wojny światowej do czasów współczesnych” – klasa 8 (2020). Podręczniki dla klas 5 i 7 zostały już dopuszczone przez MEiN do użytku szkolnego, natomiast podręczniki dla klas 6 i 8 są w trakcie procedury dopuszczającej do użytku.

i niemieckiej). Chodzi o wzmocnienie kondycji psychicznej młodych ludzi i zapobieganie zagrożeniom wynikającym np. z izolacji czy też z rozmaitych uzależnień (m.in. od Internetu); zjawiska te bowiem nasiliły się wyraźnie w czasie pandemii. Wyróżnienie otrzymał ponadto zespół MentorTrade za alternatywne rozwiązanie cyfrowe dla seniorów, mające służyć wzmocnieniu relacji między pokoleniami. Zwycięzcy hackathonu zostali zaproszeni do udziału w Polsko-Niemieckiej Akademii Liderów Projektów Międzynarodowych w Trebnitz. W grudniu 2021 r. zaplanowano ponadto również warsztaty eksperckie i mentoringowe, których organizatorem jest Stowarzyszenie Celowe UE w Poznaniu.

Współpraca w dziedzinie kultury

Po roku przerwy spowodowanej pandemią wznowiono kontynuowanie projektu „Pociąg do kultury Berlin – Wrocław” („Kulturzug Berlin – Wrocław”), który ruszył ponownie w dniu 18 czerwca 2021 r. Motto tegorocznej edycji brzmiało: „Sceny z sąsiedztwa”. W centrum uwagi aktualnego programu znalazły się przede wszystkim: ochrona klimatu, krajobraz i region. Projekt jest realizowany przez zespół w składzie: Natalie Wassermann, Ewa Strózczyńska-Wille oraz Oliver Spatz. W ramach cyklu „Rozmowy w drodze” gościem programu był przedstawiciel Brandenburgii ds. stosunków polsko-brandenburskich, sekretarz stanu ds. europejskich Jobst-Heinrich Ubbelohde, który prowadził rozmowy z reprezentantami społeczeństwa obywatelskiego na temat założeń powstałej w ostatnim czasie Strategii Sąsiedztwa.

Organizatorzy „Pociągu do kultury”, zainspirowani faktem, że spacer w czasie lockdownu były niekiedy jedyną okazją do spotkań, stworzyli nowy format – „Spacerów do kultury”. Nakręcono na jego potrzeby specjalne filmy krótkometrażowe, w których przedstawiciele sceny kulturalnej z Berlina, Wrocławia, Poznania i Szczecina spotykają się ze sobą i opowiadają nawzajem o swoim mieście. Projekt „Pociągu do kultury” jest realizowany również w formacie cyfrowym.

Projekty edukacyjne

W regionie przygranicznym (Meklemburgii-Pomorza Przedniego i województwa zachodnio-pomorskiego) podjęte zostały dwie inicjatywy edukacyjne, które służą wspieraniu dwujęzyczności polsko-niemieckiej na tym terenie. Obejmują one nauczanie wczesnoszkolne po kierunku nauczycielskie. W centrum uwagi projektu „3 Kitas – 2 Sprachen – 1 Weg” („3 przedszkola – 2 języki – jedna droga”) jest stworzenie i rozszerzenie współpracy między trzema przedszkolami, która ma na celu wspieranie wielojęzyczności we wczesnym etapie rozwoju. Na wyspie Uznam, w przedszkolach w miejscowościach: Heringsdorf, Zinnowitz i Świnoujściu, trwa wdrażanie projektu (od listopada 2017 r. do czerwca 2022 r.), którego punktem ciężkości jest wychowanie i nauczanie dwujęzyczne przez osoby posługujące się językiem rodzimym. Przekaz językowy i nabywanie kompetencji kulturowych dokonuje się tu w sposób naturalny poprzez doświadczenie wspólnoty kulturowej. Przewidziane są też wspólne imprezy transgraniczne (przynajmniej sześć). Dzięki możliwo-

ści stosowania, przetwarzania i przyswajania języka w autentycznych warunkach dnia powszedniego dzieci mają szansę na integrację kulturową; zyskują ponadto w przyszłości lepsze perspektywy zawodowe w rejonie przygranicznym. Dla zapewnienia wysokiej jakości pracy pedagogicznej projekt uwzględnia też dalsze dokształcanie i szkolenie nauczycieli, wychowawców, rodzimych użytkowników języka oraz innych osób zaangażowanych w projekcie. Przedszkola w Herningsdorf i Świnoujściu zostały już oddane do użytku, natomiast zakończenie budowy obiektu w Zinnowitz jest przewidziane w lutym 2022 r.

Polsko-niemiecką inicjatywę w zakresie edukacji podjęto również w Greifswaldzie. Jest to program skierowany do osób działających w szkolnictwie, przeznaczony na podnoszenie ich kwalifikacji zawodowych. Meklemburgia-Pomorze Przednie stworzyły tym samym atrakcyjną ofertę dla pedagogów, którzy nie mieszkają w Niemczech, a chcieliby podjąć pracę w tym kraju. W programie pilotażowym (uruchomionym w styczniu 2021 r.) rozpisano nabór na 15 stanowisk w szkołach w okręgu greifswaldzkim. Jest on skierowany przede wszystkim do nauczycieli z Polski, dysponujących dobrą znajomością języka niemieckiego. O dużym zainteresowaniu świadczy fakt, że zgłosiło się 88 kandydatów. Po zakończeniu procedur kwalifikacyjnych i fazy przygotowawczej do pracy dydaktycznej, zatrudnienie w szkole znalazło 14 nauczycieli z Polski. Do końca 2021 r. będą realizowane jeszcze dalsze szkolenia pedagogiczne i językowe.

Inicjatywy w sferze turystyki i rozwoju infrastruktury

W trosce o ochronę środowiska już po raz drugi zorganizowany został (czerwiec 2021 r.) spływ kajakowy na Odrze, którego przesłanie brzmiało: „Razem możemy uratować rzeki”. Trasa liczyła 400 km i biegła z Wrocławia do Berlina. W spływie wzięło udział 20 kajakarzy z Polski i Niemiec. Organizatorem akcji był działacz na rzecz ekologii Dominik Dobrowolski. Do ważnych elementów wyprawy należało również (oprócz atrakcji turystycznych i spędzania wspólnie czasu) wykonywanie prac porządkowych. W trakcie przerw D. Dobrowolski prowadził pogadanki dla młodzieży, których celem było podniesienie stanu świadomości młodych ludzi na temat zanieczyszczenia środowiska (m.in. rzek) i sposobów jego ratowania.

W czerwcu 2021 r. miało miejsce częściowe otwarcie Mostu Europejskiego Neurüdnitz-Siekierki w pobliżu Wriezen, który został udostępniony dla rowerzystów i pieszych. Ukończenie prac po stronie niemieckiej przewidziane jest wiosną 2022 r. Wówczas nowe przejście turystyczne między Brandenburgią a Pomorzem Zachodnim będzie dostępne również dla ruchu kołowego. W związku z przypadającą w 2022 r. 100. rocznicą urodzin Władysława Bartoszewskiego, w uznaniu jego zasług na rzecz porozumienia polsko-niemieckiego, rozważane jest obecnie nazwanie nowego przejścia jego imieniem („Europejski most im. Władysława Bartoszewskiego”). Pomysł został zgłoszony w listopadzie 2020 r. podczas sympozjum online zatytułowanego „Budować mosty”, zorganizowanego we współpracy z Uniwersytetem Viadrina we Frankfurcie n. Odrą.

W związku z zauważalnymi brakami w zakresie infrastruktury kolejowej (nieodpowiednia liczba automatów biletowych, utrudniony dostęp do dworców etc.) w pasie przygranicznym we wschodniej Brandenburgii i na terenie województwa lubuskiego planuje się poprawę tego stanu rzeczy. Regionalne przewozy pasażerskie koleją mają się stać bardziej atrakcyjnym środkiem transportu niż samochód. Sfinansowanie przedsięwzięć w zakresie mobilności transgranicznej będzie możliwe dzięki środkom z UE w ramach projektu INTERREGIO RailBlue. Po przeprowadzeniu analizy popytu w zakresie wszystkich rodzajów transportu, zostanie opracowana średnio- i długoterminowa prognoza oraz wspólna koncepcja dla regionalnego kolejowego transportu pasażerskiego (do 2030 lub 2050 r.). Przewiduje się (jako zachętę do korzystania z transportu kolejowego) wprowadzenie (testowo) biletów cyfrowych w postaci dwujęzycznej na dwóch trasach transgranicznych. Planowane jest ponadto wykorzystanie (pilotażowo) autobusów dowozowych do trudno dostępnych stacji w celu poprawy połączeń (w pierwszej fazie do jednej stacji w Niemczech i jednej w Polsce). Promowanie transportu kolejowego (zamiast samochodowego) jest traktowane jako wkład na rzecz ochrony klimatu i środowiska; ma się ono też przyczynić do reorganizacji systemu transportowego.

Konkluzje

Przykłady wznowienia i kontynuacji niektórych cyklicznych inicjatyw oraz tworzenia nowych projektów i przedsięwzięć w różnych obszarach życia społecznego i kulturalnego oraz infrastruktury w pasie przygranicznym świadczą o tym, że po obu stronach granicy istnieje nadal duża gotowość do współdziałania i intensyfikowania współpracy na różnych polach.

Godny uwagi jest fakt, że dostrzeżono potrzebę stworzenia długofalowej strategii kooperacji w różnych dziedzinach między krajem związkowym Brandenburgią a województwami po drugiej stronie Odry. Podpisany w połowie czerwca 2021 r. dokument obejmuje wspólne działania przez okres dziesięciu lat (do końca 2030 r.). Należy podkreślić, że został on wypracowany w wyniku szeroko zakrojonych konsultacji społecznych, w których uczestniczyły różne podmioty (lokalne władze, organy samorządowe, instytucje) oraz partnerzy reprezentujący społeczeństwo obywatelskie, organizacje i stowarzyszenia, a także osoby zaangażowane w różny sposób we współpracę transgraniczną. Warto nadmienić, że również Instytut Zachodni wziął udział w tych konsultacjach.

Uderzający jest zakres współpracy, obejmujący zarówno działania na poziomie administracyjnym (tworzenie biur lokalnych w kraju sąsiada), umożliwiające lepsze nawiązywanie kontaktów i tworzenie sieci skupiających podmioty i osoby zainteresowane rozwijaniem infrastruktury oraz współpracą gospodarczą i kulturalną na obszarze wzdłuż Odry i Nysy Łużyckiej, jak też działania ukierunkowane bezpośrednio na konkretną formę kooperacji, m.in. realizowanie wspólnych projektów naukowo-badawczych (np. dotyczących historii stosunków polsko-niemieckich, dziejów Śląska, historii Szczecina czy opracowania podręczników szkolnych), rozwijanie nowych technologii (np. w zakresie fotoniki i optoelektroniki), inicjowanie wspólnych przedsięwzięć w dziedzinie turystyki (spływy kajakowe), edukacji (nauka języka kraju

sąsiada), kultury (inicjatywy z udziałem artystów w celu poszerzania wiedzy o kulturze kraju po drugiej stronie Odry) etc. Na podkreślenie zasługuje przy tym fakt, że wiele przedsięwzięć kierowanych jest do młodych ludzi i przewiduje ich udział w realizacji projektów, z zamiarem wykorzystania ich potencjału i kreatywności.

Tezy zawarte w tekście wyrażają jedynie opinie autorki.

Dr Maria Wagińska - germanistka, analityczka Instytutu Zachodniego, zainteresowania badawcze: kultura Niemiec, polsko-niemieckie stosunki kulturalne.